

Автор: Руднік Лариса Петрівна – категорія вища,
звання вчитель-методист ЗОШ І-ІІІ ступенів
Рівненської міської Ради № 18

Тема: С. Гридін «Незрозумілі». Відверта розмова про підліткове бунтарство, конфлікт поколінь на сторінках повісті.

Мета: Формувати компетентності:

предметну (літературну):

а) *знаннява складова:* зацікавити учнів особистістю Сергія Гридіна та його творчістю; ознайомити зі змістом повісті; з'ясувати проблематику твору; удосконалювати вміння висловлювати свої міркування про стосунки батьків і дітей, справжню дружбу, моральний вибір у житті;

б) *діяльнісна складова:* висловлювати міркування з приводу змісту твору, порушених автором проблем, проводити аналогії із сучасним життям; визначати роль прочитаного для особистісного й читацького розвитку (читацька компетентність);

ключові (соціальна та громадянська): виховувати почуття відповідальності за свої вчинки, прагнення не загубити себе в дорослому житті; формувати любов та повагу до батьків; сприяти формуванню активної життєвої позиції стосовно прочитаного.

Тип уроку. Урок формування компетентностей.

Методи, прийоми, форми роботи: випереджувальні завдання, обмін побажаннями, асоціювання, «портрет розповідає», слово вчителя, бесіда, «незакінчене речення», групова робота, коло ідей, прийом «дерево рішень».

Випереджувальні завдання:

- учням об'єднатися у дві групи: 1-й групі – провести анкетування серед учнів на тему «Батьки та діти»;
- 2-й групі – підготувати колаж із сімейних фото «Щасливі миті життя».

Хід уроку

Мотиваційний етап

- **Створення емоційного настрою** (*обмін компліментами із сусідом по парті*).
- **Актуалізація суб'єктного досвіду.**
 1. Прийнято вважати, що 13-15 років – це підлітковий вік. У чому його особливість? (*Підлітковий вік – це період бунтарства. Це час змін, бурхливого розвитку.*)
 2. Чи легко бути підлітком?
 3. Створіть асоціативний ряд до слова **бунтар** (*Непокірливий, неслухняний, невідданий, підбурювач*).
 4. Продовжіть думку: дорослість – це... (*Самостійність, фінансова незалежність, відповідальність, ...*)
- **Актуалізація опорних знань.**
 1. Чи знайомі ви з творами Сергія Гридіна?

2. Що вам відомо про автора повісті? Можливо, ви читали якісь його книжки?
- *Сергій Гридін – символ нової української підліткової літератури, який чи не найперший наважився вголос говорити про теми-табу, які досі вкрай рідко проникали в українську дитячу літературу.*
 - *Кілька років тому його «Не такий» підірвав інформаційний простір, засвідчивши готовність автора до обговорення небажаної вагітності, дитячого алкоголізму, насилля в сім'ї...*
 - *С. Гридін сподівається на повну довіру підлітка-читача, з яким він розмовляє «на рівних».*
 - *С. Гридін має досвід служби в АТО, але про це багато не розповідає.*
 - *Читати твори С. Гридіна – це ніби пережити разом із героями ті нелегкі ситуації, у які вони потрапили, відкривати світ і себе в ньому.*
3. Чи читали повість «Незрозумілі» ваші батьки? Як відгукувалися про твір? Коли вони не читали, чи ви порекомендували б їм це зробити?
4. Готуючись до уроку, я знайшла такі слова Жозефа Жубера: «Дітям потрібні не повчання, а ...». Спробуйте продовжити це висловлювання. (*«а приклади»*.)

Етап цілевизначення й планування

1. Повідомлення теми уроку.
2. Формування цілей і планування роботи.
 - *Знайомство із письменником – презентація – учні.*
 - *Стислий переказ повісті – усно, учні – пригадування змісту, ознайомлення з текстом тих, хто не читав.*
 - *Формування порушених у повісті проблем – спільно.*
 - *Дослідження визначених проблем – учні: робота в групах – розуміння сутності твору.*
 - *Формулювання теми й головної думки твору – спільно – виділення головного.*
 - *Загальний висновок про твір – спільно – позиція автора, віднайдення кожним особистісних смислів.*
3. Формування особистісних цілей.

Етап опрацювання навчального матеріалу

1. Ознайомлення з творчістю Сергія Гридіна:
 - а) 10 фактів про автора (презентація);
 - б) створення психологічного портрета («портрет розповідає»).
2. Бесіда з метою з'ясування рівня сприйняття твору.

- Чи сподобалася вам повість? Доберіть слова, щоб висловити свої враження від твору («незакінчене речення»: «*Читаючи твір, я...» був вражений..., співчував..., хотів би опинитися на місці...*).
- Про що ця повість? (*Про формування підлітка в соціумі, у сім'ї, у колі однолітків.*)
- Чи були моменти, коли хотілося втрутитися в перебіг подій, дати якусь пораду?
- Яким перед вами постає Сашко Головка? (*Сашко Головка – типовий невпевнений і сором'язливий старшокласник, якому хочеться «дорівнятися» до найпопулярнішого в школі Севки Мовчанова, сподобатися Орісі, порозумітися з другом Ромкою Мельником та знайти точки дотику з батьками.*)
- Як формувався характер підлітка?
- Які власні риси ви впізнали у хлопцеві?
- Які чинники впливали на дорослішання Сашка?
- У чому причина бунтарства Сашка Головка?
- Як, на вашу думку, можна допомогти підлітку – бунтарю в сім'ї?

ПОРАДИ ВІД ШКІЛЬНОГО ПСИХОЛОГА

- Зачитайте цитати із твору, у яких розкриваються стосунки між батьками і Сашком
(«*Не було надокучливості батьків, які, судячи з усього, любили сина, як уміли і могли. Та останнім часом чомусь не розуміли його, поводитися з ним, як із маленьким дітлахом*»;
«*- Батько вранці з відрядження дзвонить і контролює, чи я в школу не запізнююсь, - не міг заспокоїтися Сашко. – Чи йому там нема чим зайнятися? – сплюнув спересердя.*»;
«*- Що ти мене мацаєш, як маленького!*»;
«*Я хочу жити один. Мені не потрібні батьки!*»). Прокоментуйте їх.
- Які ідеї, думки, почуття автора втілені в образі головного героя?
- **Інтерактивна вправа «Коло ідей».**

Які проблеми, що стосуються життя підлітків, порушено в повісті?

- *Стосунки батьків і дітей;*
- *дружби й приятелюванн;*
- *першої закоханості;*
- *відповідальності за свої вчинки;*
- *учнів і вчителів та інші.*

3. Робота в групах («Родина», «Школа», «Друзі», «Кохання»): дослідження визначених проблем.

«Родина»

- Які стосунки склалися у хлопця з батьками? («*Ми працюємо днями. Щоб ти ні в чому собі не відмовляв, щороку відпочивати тебе возимо, ганчір'я всяке купуємо, а ти...»*).

- Чи є батько авторитетом для Сашка? (*Не тисне на сина своїм досвідом і авторитетом; достатньо об'єктивний; не грає на почуттях сина; не скаржиться на життя.*)
- Які важливі життєві уроки дав батько Сашкові? («*Ти – чоловік, а чоловік мусить терпіти і продиратися через перешкоди. Інакше чоловіком не бути.*»; «*У бійці, як у війні, характер чоловіка проявляється. Тоді стає зрозуміло, боягуз він чи має волю і може володіти собою. Виручить товариша чи панічно тікатиме від небезпеки, наклавши у штани*»; «*Зазвичай справжні жінки на ціну подарунка уваги не звертають, - простягнув гроші.*»
- Дякую, - видихнув Сашко. – А на що звертають?
- На вчинки, на мужність... Причому мужність не залежить від кількості рослинності над губою чи розміру кулака».)
- Які факти засвідчують, що Сашкові батьки стануть для свого сина друзями, на підтримку яких можна розраховувати?

«Школа»

- Що думають про Сашка Головка однокласники?
- Уявіть, що такий учень навчається у вашому класі. Чи змогли б ви стати друзями?
- Чи сподобався б твір учителям? Обґрунтуйте.

«Друзі»

- Чи були Сашко і Ромка справжніми друзями? («*Перед ним малював свою найкращу усмішку Роман Мельник. Без нього Головка навіть не уявляв свого життя. Їхня дружба зав'язалася дивно, для когось, можливо, і смішно.*».)
- Коли їхні стосунки дали тріщину?
- Чи заслужив Сашко неприязне ставлення друга до себе?
- Як хлопцеві вдалося порозумітися з товаришем?

«Кохання»

- Діти дорослішають, адже закохуються. Доведіть, цитуючи текст, що Сашко Головка закоханий в Орісю і прагне привернути її увагу («*А сьогодні цілком несподівано відкрив для себе Орісю. виявляється, вона досить симпатична. І чимось дуже загадкова. Хочеться дивитися на неї – і все.*».)
- Як змінився Сашко, коли закохався? Чому хлопцеві так тяжко?
- Чи симпатизує йому Оріся? («*Усім своїм виглядом, світлом своїх очей Оріся казала йому, що розуміє його. Він – зрозумілий їй і цікавий тим, що вона не збагнула ще в ньому.*».)
- Як ви оцінюєте вчинки Сашка? Чи завжди вони були обдуманими?

4. Звіт груп про роботу; оцінювання.

5. Сформулюйте тему та головну думку повісті.

Тема - це розповідь про складність і багатовимірність внутрішнього світу хлопчика – підлітка Сашка Головка(художнє відтворення життя пересічного підлітка Сашка Головка).

Головна думка повісті: досвід юного героя цієї повісті переконує: якщо вміти розуміти і ставати зрозумілішим, можна досягнути мети у будь-якій справі, знайти правильні рішення для більшості «невирішуваних» життєвих проблем.

Учитель. У повісті «Незрозумілі» С.Гридин показав непрості стосунки Сашка Головка з батьками. У підлітковому віці настає момент, коли батьки вже не є беззаперечним авторитетом. Добре, коли дорослі виявляють мудрість і побачать у своїх дітях друзів. А ще важливо дорослим у такий час не фальшивити, не лицемірити, узгоджувати свої слова і вчинки.

Презентація випереджувального завдання.

Результати анкетування «Батьки та діти» (анкета за посиланням <http://vo.voloshynivka.in.ua/poradypsyhologa/27-porady-psiologa/265-anketa.html>).

Учитель. Батьки і діти. Як часто ми не розуміємо одне одного. Що розділяє батьків і дітей? Погляди на життя? Чому виникає відчуження? Який рецепт досягнення порозуміння в сім'ї ви б запропонували б, діти?

- **Інтерактивна вправа «Дерево рішень»:** як побудувати здорові родинні стосунки? Які почуття необхідні для дітей і батьків, щоб здолати проблеми непорозуміння, щоб зблизити найрідніших людей?
(Учні прикріплюють до «дерева рішень» листочки – побажання.)

Учитель. Отже, проблеми батьків і дітей можна вирішити! Для цього лише треба розуміти одне одного, любити, шанувати. Людина народжується для щастя! Усе в наших руках!

Презентація випереджувального завдання.

Колаж із сімейних фото «Щасливі миті життя».

Рефлексійно-оцінювальний етап

1. Підсумкова бесіда за змістом твору.

- Які чинники (батьки, друзі, школа) найбільше впливають на формування особистості підлітка?
- Що ви взяли з історії вашого ровесника Сашка Головка для себе?
- Що потрібно, аби зберегти себе, свої найкращі риси, не розгубити їх на шляху до дорослості?

2. Рефлексія діяльності.

- Чи задоволені ви результатом роботи?
- Які форми сподобались найбільше?
- Що ви зрозуміли сьогодні про себе?
- Чи вдалося досягнути поставлених цілей?

3. Оцінювання.

Завдання додому.

Обов'язкове:

а) прочитати до наступного уроку літератури рідного краю ...

За бажанням: створити мікроблог в одній із соціальних мереж від імені когось із героїв повісті (*Сашка Головка, Ромки Мельника, Орисі Огородник*) або ж написати статуси героїв та коментарі до них.